

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2020.gada 16. martā Nr.1-8/16

Latvijas Republikas Saeimai
saeima@saeima.lv

*Par likuma “Par sociālajiem dzīvokļiem un sociālajām dzīvojamām mājām”
5.panta pirmās prim daļas piemērošanu*

01.01.2019. spēkā stājās grozījumi likumā “Par sociālajiem dzīvokļiem un sociālajām dzīvojamām mājām” (turpmāk - Likums), kas paredz tiesības izīrēt sociālo dzīvokli personām ar invaliditāti, kā arī personām, kas aprūpē bērnu ar invaliditāti vai pilngadīgu personu ar invaliditāti (Likuma 5.panta pirmā prim daļa). No normatīvā regulējuma izriet, ka šajā gadījumā netiek veikts personas ar invaliditāti materiālo resursu izvērtējums.

Atbilstoši likumprojekta “Grozījumi likumā “Par sociālajiem dzīvokļiem un sociālajām dzīvojamām mājām”” priekšlikumu tabulai pirms trešā lasījuma, secināms, ka šādu priekšlikumu izteicis Saeimas Juridiskais birojs un Saeimas Sociālo un darba lietu komisija.

Iepazīstoties ar Labklājības ministrijas sniegto viedokli un atbilstoši Likuma 11.10.2018. grozījumu anotācijai, šo grozījumu mērķis ir radīt likumīgu iespēju biedrībām un nodibinājumiem izīrēt to īpašumā esošus dzīvokļus kā sociālos dzīvokļus personām ar invaliditāti. Tādējādi konkrētais likuma pants ir piemērojams kopsakarā ar citiem šajā Likumā veiktajiem grozījumiem (skat. likuma 2.panta (2¹) daļu, 4.panta (1¹) daļu, 4.panta (1²) daļu, 4.panta (2¹) daļu un 10.¹pantu) un to mērķis bija **personu ar invaliditāti sociālās iekļaušanas veicināšana, vienlaicīgi nodrošinot iespēju biedrībām un nodibinājumiem, kas pārstāv personu ar invaliditāti intereses un kuru īpašumā ir dzīvojamās mājas, iegūt šīm mājām sociālo māju statusu un izīrēt dzīvokļus personām ar invaliditāti.**

Likuma 2.panta (2¹) daļa paredz, ka sociālā dzīvojamā māja var būt arī biedrības vai nodibinājuma, kas dibināts ar mērķi aizstāvēt personu ar invaliditāti intereses, īpašumā esoša dzīvojamā māja, kura pielāgota personu ar invaliditāti, kuras cēlonis ir, piemēram, redzes, dzirdes, garīga rakstura vai kustību traucējumi, vajadzībām, kurā dzīvokļus ar īres maksas atvieglojumiem izīrē personām ar invaliditāti un kurā vienlaikus šīm personām var tikt nodrošināti arī citi sociālie pakalpojumi, ja pašvaldība deleģējusi biedrībai vai nodibinājumam izveidot šādu sociālo dzīvojamo māju.

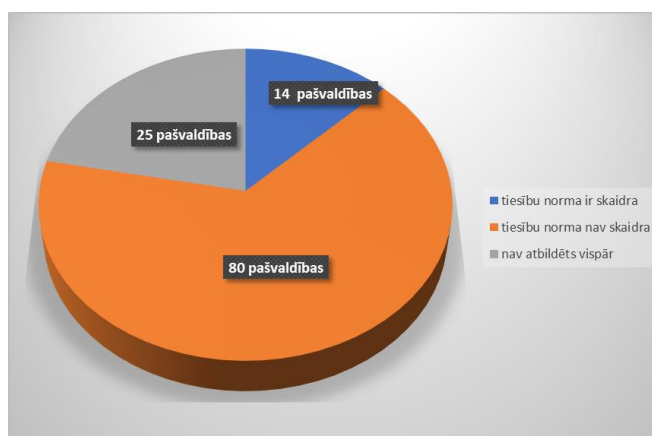
Ņemot vērā minēto, secināms, ja biedrība vai nodibinājums vēlas izmantot Likumā noteiktās tiesības, tai ir jāvēršas pašvaldībā ar attiecīgu lūgumu deleģēt tam pašvaldībai noteikto valsts pārvaldes uzdevumu un noteikt dzīvojamajai mājai sociālo statusu, lūgumam pievienojot informāciju par atbilstību Likuma prasībām – biedrības vai nodibinājuma izveidošanas mērķi,

sociālās dzīvojamās mājas īpašuma tiesībām, tās pielāgotību personu ar invaliditāti vajadzībām, papildus sociālo un rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanas iespējām.

Cita starp pie tiesībsarga 2019.gada vasarā vērsās viena no pašvaldībām ar lūgumu skaidrot tiesību normu, kas kopumā radīja bažas par tās neskaidro saturu pašvaldībās.

Informējam, ka tiesībsargs ir lūdzis visu pašvaldību viedokli par Likuma panta piemērošanu praksē, un secinājis, ka tiesību norma ir neskaidra gan tās piemērotājiem, gan adresātiem.

No 119 pašvaldībām atbildes sniedza 94 pašvaldības, no kurām tikai 14 pašvaldības skaidroja normas piemērošanu kopsakarā ar biedrību un nodibinājumu tiesībām izīrēt dzīvojamās telpas personām ar invaliditāti. Savukārt personas ar invaliditāti, iepazīstoties ar Likuma redakciju, tiek maldinātas par iespēju saņemt pašvaldības sociālo mājokli.

Pašvaldību izpratne par likuma “Par sociālajiem dzīvokļiem un sociālajām dzīvojamām mājām” 5.panta pirmās prim daļas piemērošanu

Piemēram, kāda pašvaldība, pamatojoties uz jauno regulējumu, pašvaldības sociālo dzīvokli bez ienākumu izvērtējuma izīrējusi 16 personām ar invaliditāti, lai gan daļas personu materiālais stāvoklis bijis tāds, kas neliecina par grūtībām segt ar mājokli saistītos izdevumus. Pašvaldības atbildīgās komisijas ieskatā personām ar invaliditāti ir jārada apstākļi, lai viņi varētu pretendēt uz pašvaldības palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā, bet palīdzība, izīrējot sociālo dzīvokli, jāparedz tiem, kuru ienākumi ir zemi. Radot iespēju vienai iedzīvotāju grupai neizvērtēt materiālo situāciju, netiek ievērota vienlīdzība pret pārējām personām, kuras pašvaldībai lūdz palīdzību risināt dzīvokļu jautājumu.

Normatīvajam aktam ir jābūt skaidram, nepārprotamam un viennozīmīgam. Veidojot normatīvā akta tekstu, ir jācenšas ne tikai skaidri un precīzi identificēt subjektu un darbību, bet arī jāizvērtē, vai tiesību normu adresāts, lasot un interpretējot normatīvā akta tekstu, sapratīs tā mērķi. Turklāt no Satversmes 90.panta izriet, ka ikvienai tiesību normai jābūt pietiekami skaidrai un paredzamai.¹

Tiesībsargs vērs uzmanību, ka daļa pašvaldību jauno regulējumu izprot kā pašvaldības sociālo dzīvokļu izīrēšanu personām ar invaliditāti bez materiālā stāvokļa izvērtēšanas, kas nav šī Likuma grozījumu mērķis. Vienlaikus nenoliedzami personas ar invaliditāti ir mazāk aizsargātās iedzīvotāju grupas, tādējādi šāds politisks lēmums - veicināt personu ar invaliditāti sociālo iekļaušanu, ir atbalstāms. Tomēr pie šādiem apstākļiem ir precizējama tiesību norma.

¹ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2006. gada 20. decembra sprieduma lietā Nr. 2006-12-01 16. punktu un 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 15.2. punktu.

Ņemot vērā minēto, tiesībsargs, pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 12.panta 8.punktu, trīs mēnešu laikā aicina precizēt likuma “Par sociālajiem dzīvokļiem un sociālajām dzīvojamām mājām” 5.panta pirmo prim daļu tā, lai turpmāk tās piemērošana būtu skaidra un nepārprotama, Likuma attiecīgo panta daļu izsakot šādā redakcijā:

“ (1¹) Sociālo dzīvokli *biedrības vai nodibinājuma sociālajā dzīvojamā mājā* ir tiesīga īrēt persona ar invaliditāti, kā arī persona, kura aprūpē bērnu ar invaliditāti vai pilngadīgu personu ar invaliditāti.”

Ar cieņu

tiesībsargs

J.Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu